

Nr 200.

Av herr **Gränebo m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående skyldighet att i vissa fall verkställa odling av sockerbetor.*

I proposition nr 184 föreslås lag angående skyldighet att i vissa fall verkställa odling av sockerbetor för leverans till köpare, som av regeringen anvisas på villkor som i propositionen närmare angivas.

Genom den föreslagna lagstiftningen förklaras även varje överenskommelse, varigenom de som åläggas den berörda odlings- och leveransplikten exempelvis *genom anslutning till organisation* träffat särskild förbindelse med avseende å odling eller försäljning av sockerbetor, vara upphävd och utan verkan.

Såsom anledning till propositionen angives av statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet att överenskommelse med betodlarna icke kunnat träffas på de av departementschefen såsom ett sista förslag angivna grunderna. Dessa avse antingen ett fixerat pris per 100 kg 16-procentiga betor av 4 kronor och 10 öre eller ett garanterat pris av 4 kronor med möjlighet för en omprövning längre fram genom skiljedomsförfarande, huruvida ett högre pris kan anses motiverat med hänsyn till de förändringar, som kunna inträda i de för prisets beräkning väsentliga faktorerna.

Departementschefen prövar olika möjligheter för tvångsåtgärder för att säkerställa sockerbetsproduktionen. Sålunda kunde man, säger han, tänka sig att staten själv med stöd av förfoganderättslagen i sin hand toge de erforderliga arealerna och därefter ombesörjde odlingen. Han anser sig emellertid kunna konstatera, att en sådan utväg innefattade så stora olägenheter och svårigheter, att denna väg lämpligen inte kunde användas.

I stället för en sådan anvisning av gällande förfoganderättslag förordar statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet i den till lagrådet remitterade propositionen under i denna proposition angivna förutsättningar en särskild lagstiftning på detta område samt uttalar därom:

»En utväg för lösande av frågan torde under sådana förhållanden vara att brukare av fastighet, varå under år 1940 odlats sockerbetor, förpliktas vid lämplig påföljd att under innevarande år verkställa dylik odling. Enligt min uppfattning synes detta vara en framkomlig väg, därvid jag förutsätter, att statsmakterna vidtaga åtgärder för anskaffande av för odlingarna erforderlig arbetskraft. Jag förordar därför, att åtgärder vidtagas för att få till stånd en lagstiftning i nyssnämmt syfte — — —.

Enligt de stadgar, som gälla för betodlarföreningen är betodlare, som tillhör föreningen, pliktigt att ställa sig dennas föreskrifter rörande odling och försäljning av sockerbetor till efterrättelse. Uppenbarligen måste en dylik

förpliktelses giltighet upphöra i och med den nu ifrågasatta lagstiftningen. Ett stadgande därom synes böra intagas i lagen. — — —

För erhållande av en tillräckligt effektiv reaktion mot den som icke fullgör odling som åligger honom enligt den sålunda förordade lagstiftningen torde böra stipuleras normerade böter. Straffskalan torde böra bestämmas till böter från och med 50 till och med 400 kronor för varje hektar, som icke odlats. Underlåter någon att leverera sockerbeter till anvisad köpare, torde han böra straffas med dagsböter. Det kunde ifrågasättas att därjämte stadga att staten på vederbörande odlares bekostnad låte verkställa den försummade odlingen. Då det emellertid torde innebära stora svårigheter för staten att genomföra dylika odlingar, synes denna påföljd icke böra upptagas i lagstiftningen. Det bör dock icke vara uteslutet, att staten vid fall av tredska med stöd av gällande förfogandelagstiftning vidtager erforderliga åtgärder för verkställande av odling.»

Den här föreslagna tvångslagstiftningen synes vara ägnad att väcka de allvarligaste farhågor och principiella betänkligheter. Den jordbrukande befolkningen har att under svåra förhållanden och på ogynnsamma villkor fylla sin uppgift för landets livsmedelsförsörjning. Den har därvid visat en lojalitet och en god vilja, som icke synes motivera ingripanden av det slag, som här förordas. De föreslagna straffbestämmelserna i samband med de föreslagna ingreppen synas även vara ägnade att väcka förstämning bland jordbrukarna landet runt.

I nuvarande kritiska läge för folkförsörjningen kunna dylika tvångsåtgärder, varigenom ej blott såsom fallet varit när det gällt bränsleförsörjningen jordägarens egendom tagas i anspråk, utan även jordägaren själv erhåller odlingsålägganden under stränga straffhot, vara ägnade att väcka en irritation och ett missnöje, som kan återverka på andra områden. Det torde även vara anledning att ifrågasätta vilka möjligheter som föreligga för att staten skall kunna bereda garantier för anskaffande i tillräcklig omfattning av kunnig arbetskraft till kostnader som med hänsyn till den ifrågasatta statliga prissättningen kunna anses skäliga.

Vid sidan av de anförda principiella betänkligheterna, som för oss äro avgörande i synnerhet när det gäller tvångsåtgärder mot en näring som arbetar under så ogynnsamma villkor som jordbruket fortfarande gör, synes det även böra framhållas att betodlarna genom sitt bekantgjorda anbud att odla till ett betpris av kr. 4: 30 per 100 kg 16-procentiga betor visat ett tillmötesgående så stort, att tvångsåtgärder av något slag icke äro motiverade. Så mycket större skäl synes därför föreligga för att detta förslag om långt gående ingripanden icke skall vinna riksdagens bifall.

Den stora betydelse, jordbrukarnas ekonomiska föreningsrörelse har och väl även i framtiden än mera kan komma att få för jordbruksnäringen och dess utöware, har ofta framhållits. Det är uppenbart att en lagstiftning sådan som den här ifrågasatta på en mycket allvarlig punkt hotar själva grunderna för denna ekonomiska föreningsrörelse. En sådan lagstiftning synes icke heller varken befogad eller gagnelig och bör därför icke enligt vår uppfattning genomföras.

Under åberopande av vad sålunda anförts föreslås,

att riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 184
samt

i skrivelse till regeringen förorda en överenskommelse med
betodlarnas organisationer om sockerbetsodling på grundval
av ett pris av kr. 4: 30 per 100 kg 16-procentiga betor.

Stockholm den 31 mars 1941.

C. P. V. Gränebo.

Erik von Heland.

Axel Löfvander.

Arthur Heiding.

Ivar Persson.

Aroid De Geer.

Gust. Elofsson
i Vä.

Gunnar Bodin.

Allan Holstenson.

Ernst Eskhult.

John Gustavson
i Guntorp.

Per Andersson.

Anton Svensson.

B. A. Nilsson.

Joh. Friggeråker.

Wiktor Egnell.
